

„Mélységes mély a múltnak kútja”

A tejesember meg a betyár

Ebben a rovatba a múlt kútjából kihalászott történetek kerülnek, a régi emberekről, a régi Budakeszről. Nem különlegesek, nem különösen izgalmasak. Egyszerűen csak attól válik érdekessé mind, hogy régen történt, és itt történt.

Gondolná ma valaki, a 22-es busz ablakából szemlélve a tájat, hogy volt idő, amikor keskeny földút vezetett csak a hegyen át Budapestre, sűrű, sötét erdőn keresztül. Az úton csak néha zötykölődött végig egy-egy szekér, néhány megfáradt ember bandukolt haza kapával a vállán, az erdőben pedig betyárok jártak...

Hát akkoriban történt, hogy a Koller nagymama (akkor még fiatalasszony volt) felült a Féderes kocsira, Tamás bácsi a bakra és elindult Budapestre kasszírozni. A Stoflitz családnak jólmenő tejjgazdasága volt ugyanis, onnan hordták a millimárik a tejet minden nap a városba. Csak letették a folyosóra, vagy az urak ajtaja elé, a pénzt csak havonta egyszer kasszírozták. Most is így volt, ki is pengették az urak becsülettel a tejrát. Már hazafelé tartottak, amikor a Finsterweitlnél (a mai Szépjuhászné környékén), ahol S-alakban kanyarodik az út, az erdőből eléjük ugrott a betyár. Nemcsak eléjük ugrott, hanem rögtön föl is pattant az egyik lóra, de nem ren-

desen, hanem háttal, és nekiállt rugdosni a Tamás bácsi csizmás lábát, hogy letaszítsa bakról. De az nem hagyta ám magát és csakhamar olyan rugdosódás és lökdösődés kerekedett, hogy a lovak is teljesen nekivadultak. Aztán egyszer a Tamás bácsi olyat rúgott a betyárba, hogy az leszédült a lóról. (Ott is maradt a porban, ki tudja mi lett vele.) De addigra már a lovaknak az Úristen se parancsolt. A nagykeresztnél már szinte repültek lefelé, a lejtőn meg még jobban nekilődült a szekér. Tamás bácsi a bakon ülve jobban izzadt, mint a lovai, Koller nagymama meg már se élő nem volt, se holt és egyre csak a Szűzanyához fohászzkodott. Az emberek megbámulták a száguldó kocsit, de hát segíteni nem tudtak. Aztán mikor a Stoflitz házhoz (a Fő utcán, nem sokkal a templom fölött) ért a fogat, a lovak egyszerre lassítani kezdtek, befordultak a kapun, és az udvaron szép nyugodtan megálltak. Ilyen lovak voltak azok.

A nagypapa pipával a szájában sietett elő, látta a tajtékos lovakat, meg a bakon pihegő Tamás bácsit. „Woz iz den?” – kérdezte a kocsiról lekánszálódó Koller nagymamát. Az meg, mivel máris megjött a jobbik kedve, amint szil-

Ha van egy régi fényképe és egy hozzávaló története, kérjük, mesélje el nekünk.

árd talajt érzett a talpa alatt, megpaskolta a ruháját a hasa alatt és megnyugtatta az öreget: „Ne féljél, a pénz megvan, azt jól elrejtettem a kötényem ráncába!”

Ezt a kis történetet Stoflitz Margit néni mesélte el nekem, aki

még gyermekkorában a nagymamájától (a Koller nagymamától) hallotta. „És mint gyerek ez nekem borzasztóan tetszett, mindig el kellett a nagymamának mesélni a betyárt...”

B. J.

Talán nem mindenki tudja, hogy Budakeszin működik egy helytörténeti múzeum, ahol településünk múltjának dokumentumait (tárgyak, iratok, ruhák, fényképek stb.) mutatják be. Az önkéntes felajánlásokból szép anyag gyűlt össze. Ebben a rovatban hónapról-hónapra a gyűjtemény egy darabja kerül bemutatásra az „ismeretterjesztésen” túl azzal a nem titkolt szándékkal, hogy kedvet csináljon a múzeum meglátogatására.

Budakeszin az első világháború előtt alig volt ház, ahol ne tartottak volna tehenet. A szegények egyet-kettőt, a tehetősebbek hár-

Nagyapáink sajtárja és kannája „Seihti, Milliplitzl, Milliplutzl”

mat-négyet, de voltak egészen nagy gazdaságok is (a Stoflitz családnak több, mint harminc tehene volt). Egy jól tartott tehén 20–25 litert is adott naponta.

A tejet a „Seihti”-be (sajtár) fejték, vásznon átszűrték és kannákba töltötték (a kiskanna volt a „Milliplitzl”, a nagykanna a „Milliplutzl”). Hideg kútvízzel lehűtötték, aztán a pincében elállt másnap hajnalig. Hajnalban indultak ugyanis útnak a „Millimári”-k, hogy jókor reggel beérjenek Budapestre. Szekéren, nagy „köz-

ponti kannákban” szállították a tejet a városiaknak és a helyszínen mérték ki – kinek mennyi kellett. Volt, akinek a megélhetést jelentette ez a munka.

Aztán a háborúval ennek is vége lett. A Szépjuhásznénál vámszedő állomást építettek, a falu végén pedig tejcsarnokot, hogy oda vigyék a tejet a parasztok. (De hiszen nem is nagyon volt már mit vigyenek...) Ezután már csak kevesen jártak Budára a tejjel, akiknek megérte azért a pár fillérért a hosszú út. Akkor is csak

gyalogosan, a kannákat a „Grastiechl”-be kötve, és nagy kerülővel, a fináncoktól rettegeve. B. J.

A Helytörténeti Múzeum minden csütörtökön 10.00–12.00 és vasárnap 14.00–17.00 óra között szeretettel várja az érdeklődőket.